

MIHAIL ILLARIONOVICI
KUTUZOV

(Cu prilejul împlinirii a 200 de ani
dela nașterea lui)

UNIVERSITATE
5 JUN 1982

INT. MED. FARM. TG-MUREȘ
CR. P. D. GIGIETSZ. INT. MVM.
Dist. Centrala-Kozsani Könyvtár

195
Lett. sz. 4092

20 DEC 1982

EDITURA ÎN LIMBI STRAINE
Moscova 1945

05-05-2014

29. IUL. 2022

8 DEC 1958

DECEMBER

Printed in the Union of Soviet Socialist Republics

MARELE conducător de oaste rus Mihail Illarionovici Golenișcev-Kutuzov, s'a născut la Petersburg în ziua de 5 (16) Septembrie 1745. Tatăl său, Illarion Matveevici, și-a început cariera încă în timpul domniei lui Petru I, servind timp de treizeci de ani în Corpul de Geniu; fiind apoi pus în retragere cu grad de general de divizie, el continuă să practice ingineria în instituțiile civile ale statului. După proiectele sale s'au construit la Petersburg canale și s'au efectuat construcții dintre cele mai importante. Dragostea sa pentru muncă și știință, bătrânul inginer-general a inoculat-o fiului său. În anul 1757, Kutuzov a fost înscris la Școala pregătitoare de ofițeri de geniu și artilerie.

Viitorul conducător de oaste a fost un excelent elev. El studiază cu atenție istoria militară și tactica și își însuși perfect știința artileriei și a genului. Îi plăcea istoria și literatura, studiază limbile: franceză, germană și latină, iar mai târziu și limbile: suedeză, engleză, turcă și poloneză.

La 1 (12) Ianuarie 1761, Kutuzov fu promovat sublocotenent și își începu serviciul de front. El intra în rândurile armatei ruse în perioada marilor ei succese militare. Erau încă vii în memoria tuturor marile izbânde raportate de Petru I în războiul de la Nord, izbânde care au consolidat temeinic poziția Rusiei la țărmul Mării Baltice. În Războiul de șapte ani trupele rusești zdrobiră, în vestitele lor campanii, armata lui Friedrich II, socotită ca cea mai bună armată din Europa, și ocupară Berlinul. Aceste succese i-au creat Rusiei situația de mare putere europeană. În decursul acestor victorioase războaie, arta militară rusă, ai cărei străluciți reprezentanți au fost Petru I, Rumeanțev și Suvorov, se dezvoltă și se întărește. Formându-se în spiritul nemuritoarelor pilde ce le oferea activitatea acestor conducători de oaste, Kutuzov ridică

arta militară rusă la o treaptă nouă, mai înaltă, și aceasta în mult mai complicate condițiuni ale dezvoltării istorice a Rusiei.

Kutuzov și-a început serviciul de front în calitate de comandant de companie în regimentul Astrahan, al cărui comandant era Suvorov. Suvorov a fost pentru Kutuzov dascălul dela care acesta a căpătat calitățile de bază ale unui șef militar. Kutuzov și-a însușit temeinic conținutul „științei de a învinge” formulată de Suvorov. El moșteni dela Suvorov ferma convingere că soldatul constituie forța principală a armatei ruse și că purtându-i-se soldatului de grijă, câștigându-i-se dragostea și încrederea, se va putea cere trupelor să dea dovadă de supremață încordare în războiu și să învingă în bătălii.

I se oferea lui Kutuzov posibilitatea unei cariere la curtea țarului. Viitorul conducător de oaste se simțea însă atras de activitatea combatantă; și când în anul 1764 începură operațiile militare în Polonia, el obținu numirea în armata combatantă. Din acest moment începe îndelungata carieră de militar combatant a lui Kutuzov. Această uriașă experiență de combatant, precum și experiența

dobândită în serviciul la trupă, dezvoltarea vigurosul lui talent militar. Cu prețul grelei munci a ofițerului rus de front, mulțumită vitejiei sale fără seamăn, spiritului său de disciplină și talentului său, Kutuzov reuși să obțină acele succese de care a fost marcată calea vieții lui.

Kutuzov a urcat consecutiv toate treptele ierarhiei militare și a fost înaintat rând pe rând la gradul de: sublocotenent (1761), căpitan (1762), maior (1770), locotenent-colonel (1771), colonel (1777), general de brigadă (1782), general-maior (1784), general-locotenent (1791) și general-șef al infanteriei (1798).

Kutuzov a luat parte la toate războaiele din această perioadă. În foaia lui matricolă se menționează că Kutuzov a luat parte la campaniile din anii 1764, 1765 și 1769. În anul 1770 el luptă în Moldova, lângă Reabaia Moghila, împotriva turcilor. În același an el mai luă parte și la „bătălia dela Prut, la bătălia dela râul Larga“, „la bătălia dela râul Cahul“. În anul 1771 Kutuzov luă parte „la lupta dela Popești în cursul căreia trupele inamice în număr de 40.000 de oameni au fost zdrobite“. Ca ofițer, Kutuzov a luptat cu o

excepțională vitejie la Kinburn, în Crimeia, unde cu steagul în mână a pornit la atacul satului Șumî, din apropierea Aluștei. El participă la asediul Oeakovului și la luarea cetăților Akerman și Bender. Kutuzov formează corpul de vânători dela Bug cu care asigură paza frontierelor, unde „întotdeauna a știut să respingă vitejește, cu forțe mici, pe inamic“. Vânătorii erau pe atunci partea de frunte și cea mai instruită a infanteriei ruse. Soldații din trupele de vânători erau instruiți în vederea luptei în formație de desfășurare și a luptei individuale, care cerea din partea soldatului spirit de inițiativă și capacitate de acțiune independent. Kutuzov dădu corpului său de armată o strălucită pregătire. În acelaș timp el elaboră tactica de luptă a vânătorilor pe care a expus-o sub forma unei instrucții speciale.

Dările de seamă, rapoartele și ordinele de zi ale lui Kutuzov, din această perioadă, ne desvăluie aspra muncă cotidiană a acestui general, care apără cu credință și vigilență granițele Rusiei. El construiește fortificații, întocmește hărțile zonelor de frontieră. El dobândește experiența militară pe câmpul de luptă,

experiență atât de necesară unui ofițer și unul general. Instituind un riguros regim în tabără, Kutuzov poartă în același timp neconținut de grijă soldatului, se îngrijește de sănătatea și de hrana lui.

Multe au fost luptele în cursul cărora Kutuzov a privit de repetate ori moartea în față; de două ori fu el rănit de gloanțe la cap, răni ce l-au pus în primejdie viața. El pierdu un ochiu, dar îndată ce se vindecă se reîntoarse din nou la oaste.

În toamna anului 1790, Kutuzov comanda un corp de armată ce împresura Ismailul, cetate dintre cele mai puternice și unde, cum s'a notat în foaia lui matricolă, „a avut de multe ori ciocniri cu cavaleria inamică. El o zdrobi cu trupele mobile aflate sub comanda lui, la șase verste de oraș, cășunând inamicului importante pierderi“.

Mal târziu în calitate de șef al uneia dintre coloanele aflate într'un sector de cea mai mare răspundere, Kutuzov luă parte la faimosul asalt dat de Suvorov în ziua de 11 (22) Decembrie 1790 împotriva Ismailului. Coloana lui Kutuzov asaltă porțile Chilieii. Focul intens al armelor și tunurilor turcești opri co-

loana în loc. Atunci Kutuzov prin pilda-i personală avântă trupele la asalt și năvăli în șanț. De două ori se ridică pe val și de două ori fu respins. Suferind mari pierderi, Kutuzov îi ceru lui Suvorov să-i trimeată întăriri. I se răspunse însă că în Rusia a și fost trimis raportul despre luarea Ismailului și că Suvorov îl numește chiar pe Kutuzov comandant al acestei cetăți. Kutuzov își adună grenadierii și vânătorii și-i duse pentru a treia oară la asaltul bastionului. Trupele lui își croiră drum cu baioneta înspre centrul cetății. Aici ele făcură joncțiune cu celelalte coloane ale lui Suvorov și nimiciră în luptă crâncenă garnizoana turcească. A fost o luptă grea. După acest asalt Kutuzov l-a scris soției sale: „Nici când n'o să mai văd o asemenea luptă. Mi se făcea părul măciucă... Cumplitul oraș e în mâinile noastre... Trebuiește făcută ordine în acest oraș în care numai cadavrele turcilor întrec cifra de cincisprezece mii“. Victoria fusese deplină, deși „n'a existat cetate mai puternică, apărare mai disperată ca aceea dela Ismail. Numai odată în viața poți să te arunci într'un asemenea asalt“, spunea Suvorov.

Kutuzov îl întrebă mai târziu pe Suvorov ce sens avusese numirea lui în postul de comandant al Ismailului tocmai în momentul în care se dădea asaltul. „N'are a face, îi răspunse acesta. Kutuzov îl cunoaște pe Suvorov, și Suvorov îl cunoaște pe Kutuzov. Dacă n'am fi luat Ismailul, Suvorov și-ar fi dat viața sub zidurile lui și la fel ar fi făcut și Kutuzov“.

În victoria repurtată lângă Ismail, lui Kutuzov îi revenise un rol de cea mai mare răspundere. „Mergea la flancul meu stâng, dar era mâna mea dreaptă“, scria Suvorov în raportul său. Marele conducător de oaste avea o încredere excepțională în Kutuzov. Suvorov obișnuia să spună: „Unuia trebuie să-i ordoni, altuia ajunge să-i faci o aluzie, iar lui Kutuzov nu-i nevoie să-i spui nimic, el le înțelege toate singur“. În raportul făcut lui Potemchin în legătură cu luarea Ismailului, Suvorov scria: „Generalul-maior și cavalerul Golenișcev-Kutuzov își dovedi din nou iscusința și vitejia; înfruntând sub focul puternic al inamicului toate greutățile, el se urcă pe val, cuceri bastionul, și când inamicul superior în număr îl sili să se oprească, el reuși

prin pilda bărbăției sale să păstreze terenul, și învingând un inamic puternic, se întări în cetate, continuând apoi să-i nimicească pe dușmani". Pentru luarea Ismailului, Kutuzov a fost decorat cu ordinul Sf. Gheorghe clasa III-a și înaintat la gradul de general de divizie. El rămase comandant al Ismailului și comandant-șef al trupelor aflate între Nistru și Prut.

După asaltul dat împotriva Ismailului, Kutuzov se prezintă deja ca un vestit conducător de oaste, căruia i se încredințează misiuni de răspundere din ce în ce mai mare. La 4 (15) Iunie 1791, comandând personal un detașament, Kutuzov zdrobi, lângă Babadag, trupele turcești al căror efectiv era de 23.000 de oameni. În lupta decisivă dela Măcin, din 28 Iunie (9 Iulie) 1791, comandantul-șef al armatei ruse, ducele Repnin, încredință corpului de armată comandat de Kutuzov misiunea cea mai grea — executarea manevrei de învăluire a turcilor. Kutuzov își arată și de astă dată remarcabilul său talent militar. El nu făcu uz de dispozitivul în linie, prea puțin mobil, ci manevră cu iscusință, folosind felurite dispozitive de luptă. Așezându-și tru-

pele în cinci careuri, cu cavaleria în flancul stâng, el atacă cu îndrăzneală și hotărîre înălțimile din flancul drept al turcilor. El vădi apoi admirabila tenacitate și iscusință cu care știa să respingă atacurile inamice. Regrupând la flancul stâng, într'o singură linie, toate cele cinci careuri, Kutuzov respinse cu energie, prin focul armelor sale, teribila presiune a enormelor masări ale cavaleriei turcești, pentru a respinge apoi toate atacurile infanteriei. Către sfârșitul bătăliei, cavaleria sa atacă din nou cu hotărîre pe inamic, care se concentrase în tabăra întărită. Turcii fură zdrobiți și puși pe fugă. „Agerimea și inteligența generalului Kutuzov sunt mai presus de toate laudele mele“, îl scria Reșnln în raportul său, împărătesei Ecaterina. Kutuzov fu decorat cu ordinul Sf. Gheorghe clasa II-a.

Cei treizeci de ani de activitate al lui Kutuzov în cadrele active ale armatei, marchează în viața lui o perioadă plină de lupte și campanii aproape neîntrerupte care au evidențiat admirabilele lui însușiri de talentat șef militar. Kutuzov s'a dovedit a fi un tactician iscusit care știe să combine îndrăzneala și hotărîrea cu circumspecțiunea și minuțioasa stu-

diere a condițiilor luptei. Aceste calități ale lui, unite cu excelenta cunoaștere a trupelor comandate și a tuturor detaliilor artei militare, precum și cu oțelirea ce o dobândise în lupte, au jucat un rol primordial în formarea conducătorului de oaste matur și experimentat, cum ne apare Kutuzov în războaiele ulterioare.

La începutul anului 1793, după terminarea războiului cu turcii, Kutuzov a fost chemat la Petersburg. Din acest moment începe îndelungata lui carieră diplomatică și militaro-administrativă.

Mulțumită inteligenței și talentului său, precum și erudiției și largimii sale de vederi, ajutat de darul de a-și câștiga simpatii tuturor și de tactul pe care știa să-l pună în relațiile cu cei mai diferiți oameni, Kutuzov a reușit să obțină succese remarcabile pe tărâmul diplomației. Kutuzov n'a fost numai un minunat conducător de oaste, ci și unul dintre cei mai mari diplomați ai Rusiei.

În anul 1793, Kutuzov a fost numit ambasador plenipotențiar și extraordinar la Constantinopol. Misiunea aceasta era considerată extrem de dificilă, dat fiind că în Turcia se încrucișau complexe interese opuse ale unui

șir de state europene. Kutuzov trebuia să cimenteze prin iscusința diplomatului ceea ce se câștigase pe câmpul de luptă.

El se achită în chip eminent de dificila misiune ce i se încredințase. Fastul și splendoarea ambasadei produsese o puternică impresie asupra turcilor, iar prin curtuazia și amabilitatea sa, Kutuzov reuși să câștige simpatia sultanului, a vizirului și a demnitarilor turci. Datorită abilității lui Kutuzov, problemele cele mai importante cari izvorau din tratatul de pace dela Iași fură rezolvate în favoarea Rusiei. Printre altele, vasele rusești căpătau dreptul de a naviga în Arhipelag și de a intra în porturile turcești. El reuși deasemenea să slăbească influențele ostile Rusiei în domeniul politicii externe a Turciei, sporind în acelaș timp influența și autoritatea statului rus.

Kutuzov a studiat cu deamănuntul slările din Turcia. Profunda cunoaștere a acestei țări i-a dat posibilitatea să prezinte clar situația și să-și exprime cu fermitate punctul de vedere cu prilejul soluționării unor probleme politice de extremă importanță, problemele războiului și a păcii. La 5 (16) Ianuarie 1794 Kutuzov îi scrie lui Suvorov: „Domnul con-

sul general Severin îmi raportează că a adus la cunoștința Luminăției Voastre cum că Poarta ar avea de gând să declare peste trei luni războiu Rusiei. Socot de datoria mea să vă previn că observațiile mele mă îndrituiesc să nu cred într'o atât de apropiată rupere a relațiilor cu noi... Cetățile ei dărămate peste tot locul nu sunt pe deplin amenajate pentru apărare, flota ei nu este încă puternică, schimbările întreprinse în domeniul finanțelor n'au ajuns încă la cuvenita maturitate, și mai presus de toate, e mare dezordine internă, aproape peste tot locul domnește neascultarea, ba chiar în multe locuri au loc și rebeliuni, o parte a Arabiei, Rumelia cea Mare și împrejurimile Trebisondei dau destul de lucru Poartei prin nesupunerea lor. Toate aceste împrejurări, dacă e să judecăm cu minte sănătoasă, ar trebui s'o facă să se abțină dela orice pas extrem care n'ar putea fi decât dezastruos pentru ea".

Această concluzie a lui Kutuzov, bazată pe aprecierea lucidă a puterii și posibilităților Turciei, a fost confirmată pe deplin. Turcia nu s'a hotărît să declare războiu Rusiei.

În anul 1794 Kutuzov își termină misiunea

la Constantinopol și plecă la Petersburg. El se reîntoarce însă în repetate rânduri la activitatea diplomatică. Când la un moment dat, relațiile dintre Rusia și Suedia începură să se înăsprească, Kutuzov a fost însărcinat să-l întâmpine și să-l însoțească pe regele Suediei. Și Kutuzov și-a îndeplinit de minune sarcina, contribuind astfel la ameliorarea relațiilor suedezo-ruse. Pentru a atrage Prusia de partea Rusiei în lupta împotriva Franței, Kutuzov a fost trimis în anul 1798 la Berlin. El îndeplini cu succes și această misiune. După aprecierea contemporanilor săi, el „atât de neobosit era în activitatea sa, atât de stăruitor își susținea propunerile și cu atâta autoritate și abilitate știa să-și păstreze neștirbit prestigiul rangului său, încât în mai puțin de un an toate treburile politice din acele vremuri au putut să fie aduse în chipul cel mai fericit la sfârșitul dorit“.

În decursul întregii lui activități, talentul său de diplomat s'a îmbinat cu talentul conducătorului de oaste. Cu deosebire s'a evidențiat acest fapt mai târziu, în anii 1805, 1811, 1812 și 1813, când Kutuzov a condus operațiuni militare foarte importante și când acestea

luau o anvergură atât de mare, încât în mod inevitabil, prin însăși natura lor, ele trebuiau să se îndeplinească cu acțiunile diplomatice.

Kutuzov a ocupat un șir de importante posturi în administrația militară. El a fost general-gubernator în Kazan și în Viatka, comandant-șef al trupelor terestre, al flotilei și al cetăților din Finlanda, general-gubernator în Lituania și apoi guvernator militar al Petersburgului. Timp de câțiva ani a fost primul director al Corpului terestru de nobili, principala școală pregătitoare de ofițeri pentru armata rusă. El a ameliorat în mod considerabil pregătirea tinerilor ofițeri, a introdus în programul de studiu tactica, predând adesea el însuși elevilor, în prezența ofițerilor, tactica, istoria militară și alte științe, și până și teoria instrucției militare. Kutuzov s'a dovedit a fi un maestru în arta educării și instruirii viitorilor ofițeri.

Kutuzov n'ar fi ajuns nici când la marile lui succese, dacă n'ar fi fost unul dintre oamenii cei mai instruiți ai timpului său. Căpătând în tinerețe întinse cunoștințe, el se străduia necontenit să le perfecționeze și să le aprofundeze.

În primii ani ai secolului al XIX-lea, se produsese în Europa mari evenimente istorice. În anul 1800 Napoleon înfrânse Austria și o sili să încheie pace. În 1802, Anglia și Franța au încheiat pacea de la Amiens; a doua coaliție a puterilor împotriva Franței se destrămasese. Dar acesta nu era decât un răgaz provizoriu. Napoleon tindea să devină stăpânul Europei. Faptul acesta constituia un pericol direct și pentru Rusia. În anul 1804 se constituie cea de a treia coaliție împotriva Franței. Rusia încheie un tratat de alianță cu Austria. Coaliția era susținută de Anglia. Prusia rămânea neutră. În anul 1805, coaliția proaspăt înjghebată porni războiul împotriva Franței.

Kutuzov fu numit comandant-șef al armatei ruse, care în August 1805 se îndreptă spre Austria. Kutuzov avea să se ciocnească cu Napoleon, care stătea în fruntea unei armate uriașe pentru acele timpuri. În fața armatei ruse și a comandantului ei se ridicau noi probleme, incomparabil mai complexe decât acelea de pe vremea războaielor duse de Rumianțev și Suvorov.

Pentru justa apreciere a activității de conducător de oaste a lui Kutuzov, se cuvine să subliniem că el a trebuit să activeze în condițiuni grele, neprielnice. În primul rând, spre deosebire de Napoleon, Kutuzov nu era învestit cu destule drepturi pentru a putea lua hotărâri cu dela sine putere. El se vedea nevoit să-și apere vederile împotriva lui Alexandru I, care se amesteca mereu în conducerea operațiunilor militare. În timpul războiului din anul 1805, Kutuzov a fost subordonat statului major austriac, care se distingea printr'o proverbială incapacitate. În al doilea rând, Napoleon era mai bine pregătit de războiu decât adversarul său. Acest fapt îi dădea posibilitatea să ia imediat inițiativa în mâinile lui.

Planul campaniei din anul 1805 a fost elaborat de austriaci. Forțele aliaților se văzură risipite pe câteva teatre de operații militare.

Urmându-și obișnuita lui strategie, aceea de a zdrobi forțele inamicului rând pe rând, Napoleon își aruncă printr'un marș impetuos armata ce număra 220.000 de oameni, în Bavaria, înconjură armata austriacă a lui Mack

și în ziua de 7 (19) Octombrie 1805 o sili să capituleze. În acest moment armata rusă de sub comanda lui Kutuzov deabia se concentra la Braunau (pe râul Inn). Capitularea austriacilor puse armata rusă într-o situație catastrofală. Napoleon nu pierdu nicio zi: era ferm convins că armata rusă va fi luată prin surprindere și bătută. În ziua de 17 (29) Octombrie, francezii erau deja la Braunau. Dar armata rusă nu mai era acolo: ghicind planul adversarului său, Kutuzov nu i-a dat posibilitatea să-l înconjoare nici atunci, nici mai târziu. Incepu celebrul său marș-manevră de retragere. Armata rusă se retrăgea ducând cu ea și coloanele de aprovizionare, și trupele mobile ale francezilor puteau deci s'o ajungă ușor din urmă. În această situație grea, aproape disperată, având de a face cu un inamic ale cărui forțe erau numericește de patru ori mai mari ca ale lui, Kutuzov dădu dovadă de remarcabile calități de conducător de oaste. Prin mișcărilor-i măestre el retrăgea armata rusă, ferind-o de încercuire și pieire. Aceasta era singura soluție justă. Dar împăratul Austriei îi cerea să asigure apărarea Vienei, să apere fortificațiunile capetelor de pod dela

Dunăre, de lângă Krems. El trimise la Kutuzov pe generalul său Schmidt, dându-i ordinul să nu permită retragerea armatei ruse. Alexandru I confirmă ordinul de a apăra Viena. Kutuzov căuta să demonstreze împăraților că e un lucru imposibil și catastrofal, că tocmai asta și urmărește Napoleon, ca să poată zdrobi armata rusă. Kutuzov știa că Napoleon a și reușit să treacă pe malul stâng al Dunării corpul comandat de Mortier, dându-i misiunea să taie drumul armatei lui Kutuzov, în timp ce pe malul drept armata rusă era urmărită de Murat. Comandantul de oaste rus își continuă în chip consecvent manevra. În ziua de 24 Octombrie (5 Noembrie), în lupta de lângă Amstetten, Murat fu aruncat îndărăt și Kutuzov reuși să se retragă spre Krems. Sub acoperirea ariergărzilor, armata rusă trecu Dunărea lângă Sankt-Pölten, incendiind apoi podul. Mortier, care nu reușise să-i taie lui Kutuzov drumul, a fost bătut în ziua de 30 Octombrie (11 Noembrie) lângă Dürrenstein și aruncat peste Dunăre. Pentru prima dată, în decursul întregii sale cariere de conducător de oaste, Napoleon primi o lovitură serioasă în văzul întregii Europe.

În ziua de 31 Octombrie (12 Noembrie), Murat ocupă Viena, trecu Dunărea și se îndreptă spre Znaim. Kutuzov era din nou în primejdie să-și vadă calea tăiată. Ca să-și salveze armata, Kutuzov îl trimise înainte pe Bagration în fruntea unui detașament de 6.000 de oameni, ordonându-i să-l țină pe Murat în loc. Acesta din urmă, neștiind ce forțe se află în fața lui, începu tratative în vederea încheerii unui armistițiu. Actul de armistițiu fu semnat, și trimis lui Kutuzov și lui Napoleon spre ratificare. Fără a da vreun răspuns, Kutuzov își continuă retragerea și reuși să treacă prin Znaim. Înțelegând că Murat a fost tras pe sfoară de ruși, Napoleon îi ordonă să atace imediat ariergarda rusă. La 4 (16) Noembrie, Bagration ținu piept în cursul întregii zile presiunii lui Murat. El fu încercuit, dar reuși să scape cu 3.000 de oameni și să se unească cu Kutuzov care ajunsese deja la Olmütz, loc în care se concentrau trupele aliate. Mareșalul francez Marmont a spus că retragerea lui Kutuzov a fost de un „eroism clasic“.

Kutuzov reuși în felul acesta să zădărnicească planurile lui Napoleon și să evite în-

frângerea armatei ruse. Strategia lui Kutuzov s'a dovedit a fi justă, și când trupele aliate s'au unit la Olmütz, ele erau deja superioare numericește acelorale ale lui Napoleon, care se afla la Brünn. Această superioritate avea să crească și mai mult. Armatele austriace, pornind din Italia, înaintau în spatele lui Napoleon. Prusia putea să pornească și ea dintr'un moment într'altul împotriva lui. Kutuzov socotea că înainte de a-i ataca pe francezi, aliații trebuie să-și concentreze laolaltă toate forțele. El era de părere că înainte de a se fi efectuat această concentrare, ar fi fost prematur a se angaja bătălia generală împotriva lui Napoleon. Triumfă totuși părerea statului major austriac. Trecând peste părerea lui Kutuzov, aliații luară hotărîrea să pornească imediat împotriva lui Napoleon, care doar atâta aștepta. În ziua de 20 Noembrie (2 Decembrie) avu loc bătălia de lângă satul Austerlitz. Planul de luptă al statului major austriac prevedea mișcări extrem de încurcate menite să-i taie lui Napoleon drumul spre Viena. În zadar propunea Kutuzov „a se evita manevre complicate“, în zadar căuta el să-i convingă pe aliați că nu se cu-

vine să ataci pe inamic fără a-i cunoaște pozițiile.

În ziua bătăliei, Kutuzov se afla la una din coloanele trupelor rusești. Socotind că înălțimile dela Prazen constituie cheea întregului câmp de luptă, el căută să rămână cu trupele sale pe aceste înălțimi. Dar Alexandru, sosind la coloană, ordonă ca trupele să părăsească înălțimile și să înainteze. Napoleon atacă imediat și punând mâna pe înălțimile dela Prazen străpunse în acest chip centrul dispozitivului aliaților. Aliații pierdură bătălia. Austria încheie pace cu Napoleon, armata rusă se retrase spre granițele Rusiei.

Țarul, care îi luase de fapt lui Kutuzov șefia și nu ținuse seama de sfaturile lui, îl făcu totuși responsabil de înfrângerea dela Austerlitz. Kutuzov fu numit guvernator militar al Kievului.

III

Între anii 1806—1811 Rusia a purtat războiul cu Turcia. În acest răstimp armata rusă a fost comandată succesiv de câțiva comandanți-șefi. Aceștia cuceriră un șir de cetăți, cășunară în repetate rânduri înfrângeri tru-

pelor turcești, dar nu isbutiră să obțină victoria deplină. Și abea în anul 1811, când se văzu clar că Napoleon pregătește un nou războiu împotriva Rusiei, țarul se văzu silit să-l numească pe Kutuzov comandant-șef al armatei dela Dunăre. Kutuzov își luă în primire postul într'un moment când armata rusă se găsea într'o situație nefavorabilă. Acest fapt se datora în primul rând situației internaționale. Napoleon se pregătea pentru un nou războiu împotriva Rusiei și nimeni în Europa nu se îndoia de succesul lui. În acest viitor războiu, Napoleon rezerva un rol de frunte Turciei. El își făcea socoteala că puhoiul celor o sută de mii de călăreți turci, va trece prin Ucraina în Belorusia și va face joncțiune cu flancul drept al armatei franceze. Napoleon îi promitea sultanului Crimeia, și în acelaș timp îl amenința cu represiiuni teribile, în cazul că Turcia va încheia pace cu Rusia. Au fost luate atunci din armata rusă depe Dunăre cinci divizii, cari au fost incluse în grosul forțelor principale aflate la granița de vest. Lui Kutuzov nu-i rămâneau decât 46.000 de soldați cu care trebuia să obțină victoria asupra turcilor. Ceva mai mult, ar-

mata rusă ocupa un front de o mie de kilometri, pe când armata turcă, în număr de 80.000 de oameni, era concentrată în fața centrului pozițiilor rusești și ocupa cetăți puternice.

În aceste inegale condițiuni de luptă Kutuzov găsește soluții tactice și strategice cu totul originale. El renunță la sistemul dislocării armatei pe un front întins, sistemul de cordon, și își adună trupele într'un pumn pentru a acționa cu el în direcția decisivă. În ziua de 7 (19) Aprilie 1811 Kutuzov îi scrie lui Barclay de Tolly, ministrul de războiu al Rusiei:

„...Linia noastră defensivă, apărută de patru divizii, începe, s'ar putea zice, dela Belgrad și se prelungește până la Nistru, ocupând dealungul șerpuirilor Dunării circa o mie de kilometri. Ar fi o iluzie deșartă să ne închipuim că o asemenea întindere imensă ar putea fi ocupată peste tot locul cu forțe armate suficiente; și această fărâmițare a trupelor, oricum nu prea numeroase și lipsite de puternice detașamente mobile de întărire, ar deschide drumul primului corp militar inamic, câtuși de puțin puternic“.

Kutuzov își concentrează armata lângă Rusciuc. El ordonă să fie aruncate în aer cetățile aflate la flancurile lui, Nicopolul și Silistra; garnizoanele acestor cetăți se concentrează și ele înspre centru. El își așează trupele în așa fel, încât în orice moment să poată contraataca pe inamic în câteva direcții.

Kutuzov hotărî să nu procedeze la asaltul cetății Șumla în care se cuibăriseră turcii. „A înainta înspre vizirul din Șumla, îi scria el lui Barclay la 20 Mai (1 Iunie), și a-l ataca în această puternică fortăreață, ar fi și imposibil și fără niciun rost... S'ar putea însă ca prin modesta mea conduită să-l fac pe vizir să iasă el însuși din cetate, sau să trimeată eventual un detașament important înspre Rasgrad sau și mai departe înspre Rusciuc; și dacă voi avea fericirea ca lucrurile să se întâmple așa, atunci... cu ajutorul Domnului, de bună seamă că-l voi bate...”

În aceste rapoarte ale lui Kutuzov se vădește capacitatea marelui conducător de oaste de a lua hotărîri strategice originale, corespunzătoare situației date, precum și priceperea de a exploata greșelile inamicului; ca unul ce cunoștea laturile slabe ale armatei

turcești în lupta în câmp deschis, el o sili să primească lupta în condițiuni favorabile pentru armata rusă. În campania aceasta s'a manifestat în chip deosebit de strălucit priceperea lui Kutuzov de a face uz de viclenie militară în țeluri strategice și tactice.

Printr'o manevră iscusită, combinată cu o abilă răspândire de știri false, Kutuzov a reușit să-i scoată pe turci din Șumla și să-i momească înspre Rusciuc. Aflând de mișcarea armatei turcești, Kutuzov își așeză trupele în fața Rusciucului, cu spatele spre Dunăre. Acesta era fără îndoială un gest riscat, dar, cum scria Kutuzov în raportul despre bătălia de lângă Rusciuc, această poziție era „deși nu prea avantajoasă, totuși singura posibilă“. Riscă cu îndrăzneală, știind prea bine că hotărîtoare în luptă nu este numai poziția, ci de însemnătate hotărîtoare sunt în primul rând trupele cari o apără.

În bătălia de lângă Rusciuc, armata de 60.000 de oameni a marelui vizir a fost zdrobită și a fugit spre sud. S'ar fi zis că potrivit regulilor tacticii, Kutuzov ar fi trebuit să-l urmărească pe inamic neîntrerupt. Dar în loc să-l urmărească, el rămase pe loc timp de

trei zile, aruncă în aer cetatea Rusciuc și trecu de pe malul drept al Dunării, pe cel stâng. Era aceasta o iscusită folosire a vicleniei militare. Kutuzov își dădea seama că dacă-i va urmări pe turci, atunci aceștia, fugind de el, se vor aciua din nou în cetatea Șumla, a cărei asaltare o socotea de prisos, deoarece, cum spunea el: „Importantă era nu luarea cetății, ci câștigarea războiului“.

În raportul sau din 2 (14) Iulie privitor la părăsirea Rusciucului, Kutuzov scria:

„...După o matură chibzuință, imediat după victoria repurtată asupra vizirului, am luat hotărîrea să părăsesc Rusciucul, ceea ce nu se putea face decât în urma unei bătălii câștigate, deoarece în caz contrariu, s'ar fi putut crede că am fost constrânși la această operațiune; și dacă în loc să fi câștigat bătălia am fi suferit un eșec cât de neînsemnat, atunci pentru a salva onoarea armelor noastre am fi trebuit să acceptăm toate desavantagiile și să nu părăsim Rusciucul... Așadar, trecând peste inconvenientul pe care părăsirea Rusciucului poate să-l prezinte în oarecare măsură exclusiv pentru mine personal, eu, punând întotdeauna binele împăratului mai presus de

amorul meu propriu... am evacuat locuitorii, artileria și obuzele, într'un cuvânt totul, și, aruncând în aer unele părți ale citadelei, am trecut în ziua de 27 pe malul stâng al Dunării“.

Iar ofițerilor cari ardeau de dorința să continue lupta Kutuzov le explică:

„Dacă-i urmărim pe turci, vom ajunge probabil la Șumla, și pe urmă ce ne-ar rămâne de făcut? Am fi nevoiți, ca și anul trecut, să ne întoarcem, iar vizirul s'ar declara învingător. Mult mai bine e să-l încurajăm pe amicul meu Ahmet-bei și atunci va veni el singur înspre noi“.

La început, marele vizir n'a dat crezare știrilor că Kutuzov a trecut peste Dunăre de frica ofensivei armatei turcești. Încurajat de aparenta inactivitate a trupelor rusești și ațâțat de Napoleon și de sultan, marele vizir își spori armata până la 70.000 de oameni, și lăsându-și tabăra — 20.000 de soldați, steaguri, provizii și armament — pe malul drept, trecu cu aproximativ 50.000 de oameni peste Dunăre și se îndreptă spre pozițiile armatei ruse. Kutuzov urmărea cu atenție toate mișcările armatei turcești. Viclenia lui militară

își atinse scopul. Forțele principale ale turcilor trecuseră pe malul stâng al Dunării. Situația se schimbase radical și conta fiecare ceas. Kutuzov trece în mod hotărît dela apărare la ofensivă. Detașamentul generalului Markov, cu un efectiv de 7.000 de oameni, execută o largă manevră departe de zona operațiunilor și trece pe malul drept al Dunării. El ajunge în spatele taberei turcești și printr'un atac impetuos pune mâna pe tabără, pe steaguri, pe tunuri și munițiuni. Mai mult: conform ordinului lui Kutuzov, Markov așează tunurile turcești pe malul drept al Dunării și deschide foc asupra spatelui trupelor vizirului, aflătoare pe malul stâng. Kutuzov îi atacă pe turci împingând trupele marelui vizir spre Dunăre. Armata turcească e complet încercuită. În această operațiune ieși la iveală încă o trăsătură a artei de conducător de oaste a lui Kutuzov — trecerea hotărîtă dela apărare la ofensivă cu ajutorul unei manevre executate în afara zonei câmpului de luptă și a atacării căilor de comunicație ale inamicului.

Punându-și apoi la contribuție experiența diplomatică, Kutuzov știe să facă în așa fel

ca turcii să semneze pacea dela București, pace avantajoasă pentru Rusia, și prin care Turcia înceta să mai conteze ca inamic al Rusiei, în momentul critic al izbucnirii războiului cu Napoleon.

În baza păcii dela București, Basarabia a fost eliberată de sub jugul turcesc și alipită Rusiei, iar în Serbia și Bulgaria jugul turcesc primi o serioasă lovitură. Aceasta însemna o mare victorie militară și diplomatică, care îmbunătățea considerabil situația politică și strategică a Rusiei, în ajunul Războiului pentru apărarea Patriei din 1812. Cu toate acestea, țarul Alexandru I îl înlătură pe Kutuzov dela conducerea armatei ruse, și aceasta se văzu lipsită de gloriosul ei conducător de oaste în ceasul de restriște când pe malurile Nemanului se concentra o enormă armată franceză.

IV

În preajma anului 1812 Napoleon era deja stăpânul Europei. Prusia zăcea strivită la picioarele lui. Austria îi era aliată. Napoleon făurea planuri de dominație mondială. „Peste cinci ani voi fi stăpânul lumii; în calea mea

nu mai stă decât Rusia, dar o voiu strivi și pe ea", așa spunea Napoleon în anul 1811. Odată cu Anglia, Rusia era principalul obstacol în calea creării imperiului mondial al lui Napoleon. Sistemul continental impus de Napoleon în anul 1807 prin pacea dela Tilsit, era în contradicție cu interesele unei dezvoltări independente a economiei naționale ruse și se resfrângea în chip păgubitor asupra ei.

Încă din anul 1810, Napoleon începu să facă mari pregătiri în vederea războiului cu Rusia, creând o uriașă armată, așa numita „mare armată”, care număra 600.000 de oameni.

În noaptea de 11 (23) spre 12 (24) Iunie 1812, fără declarație de războiu, Napoleon năvăli pe teritoriul Rusiei. Două armate rusești comandate de Barclay de Tolly și Bagration începură să se retragă în adâncul țării, unindu-se la 22 Iulie (3 August) la Smolensc. Retragerea continua, fapt care provoca nemulțumire în armată și în țară. De pretutindeni se cerea numirea unui comandant-șef unic și investit cu depline puteri, și toate privirile se îndreptau înspre Kutuzov, conducătorul de oaste încununat de glorie și cunoscut

de întreg poporul. Țarul lu nevoit să cedeze opiniei publice și în ziua de 8 (20) August îlnumi pe Kutuzov comandant-șef. Țara primi această știre cu nespus entuziasm. În ziua de 17 (29) August, Kutuzov sosi la Țarevo-Zaimișce și trecând în revistă trupele exclamă: „Ei, cum se poate să te retragi cu asemenea viteji!“ Aceste cuvinte făcură înconjurul întregil armate. Pretutindenise spunea: „A venit Kutuzov să-i bată pe francezi“. Kutuzov își propuse în primul rând să ridice moralul armatei în retragere, și reuși în totul.

Slăvitul conducător de oaste rus se afla în fața unor probleme extraordinar de dificile. Sub conducerea lui trecea o armată care se afla în retragere. Se apropia momentul critic al războiului, moment hotărîtor pentru soarta statului rus. Era o chestiune de viață și moarte pentru Rusia, era în joc însăși existența ei ca stat independent. În fața lui Kutuzov stătea uriașa armată a lui Napoleon. Impăratul francezilor se îndrepta spre Moscova. Napoleon își dădea în acele clipe seama, că acum se hotărește soarta tuturor planurilor lui, că pentru reușita lor el trebuie să câștige bătălia generală, trebuie să sdrobească complet ar-

mata rusă. Kutuzov văzu că raportul de forțe e încă departe de a fi în avantajul armatei ruse, că principala sa sarcină constă în continuarea întăririi trupelor. Și atâta timp cât francezii aveau mai multe șanse să câștige bătălia generală, această bătălie trebuia evitată. El înțelegea însă deasemenea că la un moment dat va trebui să se hotărască pentru bătălia generală. Acesta a fost momentul de la Borodino.

Armata rusă număra 120.000 de soldați, printre cari 10.000 de milițieni și 7.000 de cazaci. Artileria rusă număra 640 de tunuri. Francezii dispuneau de 135.000 de oameni cu 587 de tunuri. La 21 August (2 Septembrie), Kutuzov îi raportă lui Alexandru I:

„Poziția pe care m'am oprit, lângă satul Borodino, douăsprezece verste dincoace de Mojaisc, este una dintre cele mai bune, din câte se pot găsi pe loc neted. Punctul slab al acestei poziții, aflător în flancul stâng, mă voi strădui să-l întăresc în chip artificial. Ar fi de dorit ca inamicul să ne atace pe această poziție. În atare caz ași putea avea mari speranțe de izbândă. Dar dacă socotind că poziția mea este puternică, el va prefera să ma-

nevreze pe drumurile cari duc la Moscova, voiu fi nevoit să mă îndrept spre Mojaisc și să mă opresc în spatele acestuia, unde se întâlnesc toate aceste drumuri“.

Kutuzov văzu că dintre cele două drumuri cari treceau peste câmpul dela Borodino, drumul Novaia Smolenscaia din flancul drept al poziției era mai larg și mai bun decât Staraia Smolenscaia care tăia flancul stâng. Drumul Novaia Smolenscaia constituia direcția strategică fundamentală spre Moscova, și aceasta fu direcția pe care o acoperi Kutuzov, pe când toate celelalte puncte ale poziției nu aveau decât o importanță tactică.

Înțelegând strategia și tactica lui Napoleon, Kutuzov fu în măsură să prevadă eventualele lui manevre. Plasându-și forțele principale lângă largul drum Novaia Smolenscaia și dincolo de centru, Kutuzov își păstra posibilitatea de a trece la contra-atac cu forțe importante. Totodată, în eventualitatea unei încercări de învăluire din partea lui Napoleon sau în cazul unui rezultat nefavorabil al bătăliei, armata rusă ar fi fost în măsură să răspundă printr'o contra-manevră, să se așeze în spatele Mojaiscului și să bareze din nou

calea spre Moscova. Câtă dreptate a avut Kutuzov, se poate vedea din faptul că Napoleon nu riscă să învâluiască flancul stâng al armatei ruse.

În acest fel, în bătălia hotărîtoare dela Borodino, ce avea pentru armata rusă un caracter defensiv și în care inițiativa ar fi trebuit să-i aparțină lui Napoleon care era în ofensivă, Kutuzov îi răpi cu iscusință acest avantaj, și-l constrânse la un sângeros atac frontal.

În dispozițiile date trupelor, Kutuzov sublinie în chip deosebit importanța rezervelor, arătând că „rezervele trebuiesc cruțate cât se poate mai multă vreme, întrucât generalul care-și mai păstrează rezervele nu poate fi socotit înfrânt...”

Kutuzov își dislocă cu abilitate rezervele, asigurând deplina libertate a utilizării lor în luptă.

În acest chip, printr'o justă concepție a bătăliei, printr'o măiestră alcătuire a dispozitivului de luptă, și dispunând de rezerve, Kutuzov își asigură o maximă libertate de acțiune și posibilitatea de a dirija mersul bătăliei. Kutuzov se hotărî la această bătălie defensivă.

vă, convins fiind de forțele lui, convins fiind de inebranabila tenacitate a trupelor ruse.

După lupta dela Șevardin din 24 August (5 Septembrie), două armate stăteau față în față. Kutuzov inspectă trupele și stătu de vorbă cu soldații. Prezența iubitului conducător însuflețea armata. In ziua de 26 August (7 Septembrie), începând dela orele 6 dimineața, francezii, cum și presupusese dealtfel Kutuzov, întreprinseră o serie de atacuri împotriva ieșindurilor lui Bagration și a bateriei lui Raevski. De șapte ori porniră la atac trupele franceze și tot de atâtea ori fură respinse de contra-loviturile lui Bagration. In timpul celui de al optelea atac, Bagration, rănit mortal, căzu. Diviziile sale începură să se retragă. Veni momentul critic al bătăliei. Napoleon prinse acel moment hotărîtor în care introducând în luptă rezervele, se poate hotărî soarta bătăliei. El dădu ordinul: „Garda în foc!” Și Garda imperială, rezerva principală a armatei franceze, porni la atac. Trupele ruse erau amenințate să fie înfrânte. Aflând de primejdia care-i amenința flancul stîng, Kutuzov întreprinde o abilă manevră, aruncând

în spatele flancului stâng al lui Napoleon corpul de cazaci al lui Platov și corpul de cavalerie al lui Uvarov. Aceste trupe semănară panica în rândurile francezilor. Alarmat de situația flancului său stâng, Napoleon opri garda în loc, pierzând astfel un timp prețios, pe când Kutuzov își deplasa rezerva la flancul stâng, întărindu-i astfel poziția. După câteva ceasuri, cu prețul unor imense noi sacrificii, Napoleon reuși să puie mâna pe bateria centrală al lui Raevski pe care o apărau trupele generalului Barclay de Tolly. Dar armata rusă rămase neclintită până la ultima clipă a bătăliei dela Borodino. Mareșalii francezi insistau asupra necesității de a fi aruncată în luptă ultima rezervă — vechea gardă. Dar Napoleon înțelese că rușii nu pot fi zdrobiți, că aruncând în luptă ultima sa rezervă, el riscă să-și piardă garda fără să obțină victoria în războiu.

Voința și iscusința lui Kutuzov înfrânseră voința lui Napoleon. Către noapte, Napoleon își retrase trupele depe câmpul dela Borodino pe care lăsa peste 58.000 de soldați și 47 generali, morți și răniți, fără să fi obținut victoria în bătălia generală prin care se străduise

să hotărăscă soarta războiului. Kutuzov re-
purtă o victorie dintre cele mai mari. Marele
merit al lui Kutuzov constă în faptul că reze-
mându-se pe tenacitatea soldaților ruși și pe
arta comandanților săi, el organizează și conduce
bătălia într'ășa fel, încât nu numai că nu-l
permise lui Napoleon să execute vreo manev-
ră oarecare, dar nu-l permise măcar să obțină
un succes parțial printr'un atac masat, direct,
al infanteriei și al cavaleriei însoțite de o pu-
ternică artilerie.

Pentru prima oară pierdea Napoleon o bă-
tălie generală, fapt pe care trebuia să-l recu-
noască el însuși: „Dintre cele cincizeci de bă-
tălii purtate de mine, bătălia de lângă Mos-
cova a fost dusă cu cea mai mare vitejie și
s'a soldat cu cel mai mic succes“. „Rușii au
dobândit dreptul de a se socoti invincibili“. Armata rusă se pregătea să continue bătălia
la Borodino, dar când află că armata sa a
avut pierderi de 44.000 de soldați și de 23 de
generali, morți și răniți, Kutuzov ordonă
armatei să se retragă spre Moscova. Aceasta
era soluția cea mai potrivită, întrucât ea îi
dădea lui Kutuzov posibilitatea să-și complec-
teze efectivele, și să continue războiul în con-

dițiuni mai avantajoase pentru el, decât pentru Napoleon. „Intrucât nu e vorba numai de gloria unor bătălii câștigate, ci țelul nostru constă în nimicirea armatei franceze, eu am luat hotărîrea să ne retragem“ — îl raportă Kutuzov lui Alexandru I.

La consiliul de războiu ținut la Fili în ziua de 1 (13) Septembrie, Kutuzov ridică chestiunea: ce urmează să facă armata rusă, să se bată cu Napoleon sub zidurile Moscovei, sau să o abandoneze inamicului? Părerile erau împărțite. Kutuzov dădu ordin de retragere, adresându-li-se celor de față cu cuvintele: „Câtă vreme armata va exista și va fi în stare să se împotrivescă inamicului, atâta vreme vom putea păstra nădejdea de a duce războiul la bun sfârșit; dar dacă armata va fi distrusă, vor pieri și Moscova și Rusia. Ordon retragerea“.

Kutuzov își dădea perfect de bine seama că Napoleon se străduiește să sdrobească armata rusă și să obțină astfel în scurtă vreme victoria. În bătălia dela Borodino, Kutuzov nu-l dădu această posibilitate și îi zădărnici planul. El hotărî să nu l-o dea nici sub zidurile Moscovei.

Înțelegându-și perfect adversarul, Kutuzov era convins că intrând în Moscova, Napoleon va zăbovi aci, așteptând pacea. Kutuzov își propunea să-i taie în acest timp posibilitatea aprovizionării și a aducerii rezervelor. „Prin însuși faptul cedării Moscovei, voi pregăti pieirea dușmanului“. „Eu am câștigat bătălia încă înainte de Moscova, dar trebuie să păstrăm armata; și toate armatele noastre, adică a lui Tormazov, Ciciagov, Wittgenstein și ale altora, vor începe în curând să opereze într'o singură direcție, și multă vreme în Moscova Napoleon nu va rămâne“ — îi scria în această perioadă Kutuzov fiicei sale.

Părăsind Moscova, Kutuzov concepu o serie de operațiuni de pe urma cărora situația devenea categoric favorabilă armatei ruse. El își îndreptă mai întâiu trupele pe drumul Reazanului pentru a coti apoi pe neașteptate înspre Krasnaia Pahra și Tarutino, unde se și opri.

Manevra efectuată de Kutuzov la Tarutino e socotită pe drept cuvânt un succes atât de eminent al artei militare, încât numai ea singură ar fi fost de ajuns pentru a-i conferi gloria unui conducător de oaste genial. Prin

această manevră el obținut o schimbare radicală a întregii situații strategice, în favoarea sa; în primul rând, el scoase armata de sub loviturile dușmanului și îi asigură condiții în cari putea să se odihnească în liniște și să se pregătească pentru noi lupte; în al doilea rând, Kutuzov acoperi nu numai Kaluga, unde erau concentrate enorme cantități de provizii necesare armatei, dar și Tula cu fabrica ei de arme; în al treilea rând, el păstra în mâinile lui căile de comunicație cu regiunile de sud ale Rusiei, cari furnizau armatei completări de efectiv uman, cai, și tot felul de provizii. Pe lângă numeroase avantaje cu caracter defensiv, Kutuzov dobândi posibilitatea de a ataca efectiv căile de comunicație ale dușmanului între Moscova și Smolensc, privându-l, în acest fel, de libertatea de manevrare. În ultima analiză, el pregătea condițiuni avantajoase pentru blocarea armatei napoleonene în Moscova.

Kutuzov ocupă o poziție atât de avantajoasă, încât toate variantele posibile ale operațiilor ulterioare ale lui Napoleon trebuiau să întâmpine contra-acțiunea trupelor ruse, în condițiuni mai avantajoase pentru acestea

din urniă, decât pentru francezii. Cât de neașteptată și de dezastruoasă a fost manevra de flanc a lui Kutuzov pentru dușman, se poate vedea din cuvintele lui Napoleon, spuse de el mai târziu unui general rus: „Kutuzov al vostru, această vulpe vicleană, mi-a încurcat sdravăn socotelile prin marșul său de flanc“.

Micul sătuc Letașevka, de lângă Tarutino, în care se instalase cartierul lui Kutuzov, deveni atunci centrul militar al Rusiei. Într'acolo se scurgeau complectările, într'acolo se îndreptau oameni din toate colțurile Rusiei, spre a se convinge că armata rusă este intactă, că ea se pregătește de noi lupte. Aceste vești întăreau în popor credința în izbândă. Dela Petersburg se cerea pornirea ofensivei, argumentându-se că inactivitatea lui Kutuzov neliniștește Rusia, până când Kutuzov, pierzându-și în cele din urmă răbdarea, răspunse: „Trebuie să facem în așa fel, ca să salvăm Rusia și nu să o liniștim“. Kutuzov nu rămânea inactiv. Întărindu-și armata și abținându-se pentru moment dela operațiuni ofensive importante, Kutuzov desfășura operațiuni militare de mare anvergură, împotriva căilor de comunicație ale adversarului.

„Intrucât se apropie toamna și mișcările unei armate mari devin extrem de dificile, cu atât mai mult dacă luăm în considerație că e înzestrată cu o numeroasă artilerie, m'am hotărât — scria în acele zile Kutuzov — să evit o bătălie generală, și să duc un războiu de hărțuială; căci forțele răzlețe ale Inamicului și erorile lui îmi oferă mai multe mijloace de a-l extermina, și deaceea, aflându-mă în prezent cu forțele mele principale la cincizeci de verste de Moscova, detașez totodată și trimit în direcția Mojaisc, Viazma și Smolensc unități îndeajuns de însemnate. Pe lângă aceasta mai sunt înarmate miliții în Kaluga, Reazan, Vladimir și Iaroslavl, miliții ce își au, toate, direcțiile pe care trebuie să acționeze în vederea înfrângerii Inamicului“.

Kutuzov intensifică cu energie acțiunea partizanilor și ajută în toate chipurile desfășurarea războiului popular împotriva cuceritorilor străini.

Tot drumul dela Moscova până la Smolensc, se află sub loviturile detașamentelor de partizani. Din ordinul lui Kutuzov, dela Smolensc până la Gjatsk, opera locotinent-colonelul partizan Davidov; dela Gjatsk până la

Mojaisc, generalul-maior Dorohov; dela Mojaisc până la Moscova, căpitanul Figner. „Procedez acum, scria Kutuzov, la ocuparea cu toate forțele mele a liniei cu ajutorul căreia, începând dela drumurile Tulei și Kalugei, voi putea tăia cu detașamentele mele toată linia inamică, care se întinde dela Smolensc la Moscova; împiedicând în acest fel venirea oricărui ajutor pe care armata inamică ar putea să-l primească din spate, și atrăgând totodată atenția inamicului asupra mea, trag nădejde să-l pot constrânge să părăsească Moscova, și să-și schimbe întreaga sa linie de operațiuni. Generalului Wintzingerode i-am dat misiunea să reziste pe drumul Tverului“. Kutuzov e primul conducător de oaste care a organizat atât de amplu colaborarea detașamentelor de partizani ale armatei cu cele ale țăranilor, încât loviturile lor căpătară o importanță strategică. După bătălia dela Borodino, partizanii au nimicit și au luat prizonieri peste 30.000 de francezi.

Kutuzov își pregătea forțele sale principale de noi lupte hotărâtoare și crea în sectoarele Arzamas și Murom o armată de rezervă.

Situația armatei napoleonene blocate în

Moscova deveni insuportabilă. In aceste condițiuni Napoleon înțelese că războiul este definitiv pierdut și că trebuie să închee pacea. Dar pacea el nu o obține.

In ziua de 6 (18) Octombrie fu zdrobită la Tarutino avangarda armatei franceze, de sub comanda lui Murat. A doua zi Napoleon luă hotărîrea să părăsească Moscova și să răsbească la Kaluga, în gubernii neruinat de războiu.

In această etapă a războiului, iese din nou în vileag capacitatea lui Kutuzov de a trece cu hotărîre dela apărare la atac, de a executa manevre ingenioase cerând din partea generalilor săi și a armatei sale o extremă iuțeală de acțiune. Aflând de înaintarea lui Napoleon spre Kaluga, Kutuzov își porni armata înspre Malâi Iaroslaveț. Tot într'acolo fusese pornit mai înainte corpul generalului Dohturov. Atamanului Platov Kutuzov îi ordonă: „Fără cea mai mică întârziere, Excelența Voastră urmează să pornească cu toate regimentele de cazaci și compania de artilerie călăreață... și să se îndrepte pe drumul Borovskului înspre orașul Malâi Iaroslaveț“.

Dohturov și Platov tăiară la Malâi Iaroslava-

veț calea francezilor. Lupta se încinse la 12 (24) Octombrie și orașul trecu de opt ori dintr'o mână într'alta. Spre seară se apropie de oraș Kutuzov cu toată armata sa, și Napoleon fu constrâns să se retragă pe drumul Smolenscului, spre Mojaisc. În acest fel, Kutuzov îi tăia lui Napoleon calea înspre provinciile sudice neatinse de războiu și bogate în produse alimentare.

Silindu-l pe Napoleon să se retragă pe drumul pustiit, pe care venise la Moscova, Kutuzov condamna deja armata franceză la nimicire. Războiul era câștigat. Toate hotărârile luate de Kutuzov în această perioadă a activității lui, sunt riguros consecvente, îndreptate spre un singur țel, nespus de îndrăznețe și pline de răspundere, și în acelaș timp circumspecte și minuțios chibzuite. Inițiativa se afla acum temeinic în mâinile conducătorului de oaste rus. Cu extraordinară încordare întreprinse el urmărirea inamicului. La 29 Octombrie (10 Noembrie), Kutuzov dădu trupelor următorul ordin de zi: „După succesele extraordinare pe cari le-am reputat zi la zi și pretutindeni asupra inamicului, nu ne mai rămâne decât să-l urmărim cu repeziune și

poate că atunci pământul rusesc pe care visa să-l înscăvească va fi semănat cu oasele lui.

Il vom urmări așadar fără răgaz. Vine iarna, vin viscole și geruri; o să vă temeți de ele, voi, copiii nordului? Pleptul vostru de oțel nu se teme nici de asprimea vremii, nici de urgia dușmanului. El este zidul de nădejde al Patriei, de care se sdrobește orice lovitură. Veți ști să suportați și lipsurile de scurtă durată, dacă ar fi ca ele să se întâmple. Soldații buni se disting prin tărie și răbdare, soldații vechi dau pildă celor tineri. Amintiți-vă cu toții de Suvorov: el ne învăța să suportăm și foamea și frigul, atunci când era vorba de victoria și gloria poporului rus. Să mergem înainte, cu noi e Dumnezeu, în fața noastră avem un inamic înfrânt; a noastră va fi liniștea și pacea“.

Kutuzov organizează urmărirea în așa fel, încât armata franceză se găsea neîntrerupt, zi și noapte, sub loviturile din spate și din flanc, ale urmăritorilor. Ordonându-i lui Platov să-l urmărească pe inamic, Kutuzov îi scrie:

„Am ordonat generalului Miloradovici să-l urmărească pe inamic pe drumul mare, și să-l stingherească pe cât se poate, mai mult. În

consecință, străduiți-vă să desfășurați marșul împotriva inamicului într' așa fel, ca ori de câte ori se va ivi prilejul să puteți lovi cu forțele d-voastre principale în capetele coloanelor sale în retragere, atacându-l în timpul marșului, și hărțuindu-l neîncetat noaptea. La fel i s'a ordonat să procedeze contelui Orlov-Denisov pe drumul mare, dinspre stânga". În scrisoarea adresată lui Wittgenstein, la 15 (27) Noembrie, el declară; „că singurul și cel mai important țel al tuturor operațiilor noastre, este nimicirea inamicului până la ultima limită a posibilității... Trebuie să-i dăm inamicului lovituri hotărâtoare de care depinde poate prosperitatea nu numai a poporului rus, ci și a tuturor popoarelor Europei".

Minunata organizare a unei urmăriri efectuată paralel, în proporții necunoscute până atunci, dădu bogate rezultate. Ca consecință a urmăririi, în marea bătălie de lângă Krasnâi pe Berezina, între Berezina și Neman, Kutuzov nimici complet „marea armată" franceză. Kutuzov ajunse cu victorioasa sa armată în orașul Vilna, de unde scrisese: „Războiul a luat sfârșit în urma deplinei nimiciri a inamicului".

Poporul rus și armata rusă își sărbătoriră triumful. Marele conducător de oaste, căruia după victoria dela Borodino i se conferi gradul de general-feldmareșal, fu decorat cu ordinul sf. Gheorghe clasa I.

Strategia lui Kutuzov dădu la iveală remarcabilele lui aptitudini de om de stat. Hotărârile lui izvorăsc dintr'o minuțioasă și complexă examinare a situației. Kutuzov vede clar elementul principal, hotărîtor al situației, dar nu scapă din vedere nici amănuntele, detaliile. El se distingea prin circumspecțiune, prin străduința de a aduna cele mai complete informațiuni asupra situației și de a acționa în conformitate cu condițiile ei. Aceste neprețuite calități ale lui Kutuzov erau absolut necesare în războaiele pe cari le ducea atunci Rusia, războaie cari se desfășurau pe imense întinderi teritoriale și la cari participau numeroase state. Kutuzov trebui să conducă armate mult mai mari, decât în războaiele anterioare, având în fața sa un inamic superior în forțe. În aceste împrejurări complicate, Kutuzov se dovedi a fi un conducător de oaste de importanță mondială, un om de stat cu mintea îmbogățită de experiență.

Cu aceste însușiri se îmbină și o foarte originală trăsătură a lui Kutuzov. Strategia sa inteligentă și chibzuită din toate punctele de vedere, conținea întotdeauna și elemente de viclenie militară. Planurile lui Kutuzov mai aveau întotdeauna în vedere exploatarea slăbiciunii inamicului și inducerea lui în eroare. Surprinderea, practică de Suvorov în țeluri tactice, fu utilizată de Kutuzov în proporții strategice. Kutuzov îl înțelegea de minune pe Napoleon și știu să creeze situații mai avantajoase pentru sine. Măestria de conducător de oaste a lui Kutuzov — strategia și tactica sa — a depășit arta de conducător de oaste a lui Napoleon.

Kutuzov urmărea prin strategia sa țeluri decisive, tinzând la complectă înfrângere a dușmanului. El vedea limpede țelurile finale ale războiului sau ale campaniei, și acestor țeluri își subordona în mod consecvent toate acțiunile. Pentru atingerea țelurilor propuse, el făcea uz de întreaga bogăție a arsenalului de procedee tactice acumulate de el în anii de slujbă militară. Il vedem la fel de viguros în ofensivă și în defensivă. El utiliza manevra în formele ei cele mai diverse. Kutuzov înțe-

legea de minune că victoria se obține prin luptă, prin bătălie. Dar el căuta să primească lupta în condițiunile cele mai avantajoase pentru el. Manevra lui Kutuzov e întotdeauna pătrunsă de o profundă idee strategică. În prezența unor forțe superioare ale inamicului, Kutuzov la rigoare se retrăgea, dar numai pentru a pune inamicul într'o situație defavorabilă și pentru ca trecând la ofensivă să-l zdrobească. Kutuzov e și în strategie culezător și circumspect, îndrăzneț și inteligent, hotărât și viclean, tenace și flexibil. El întru-chipează calitățile unui strateg de înaltă clasă, ale unui mare conducător de oaste al istoriei mondiale.

La 1 (13) Ianuarie 1813, armata rusă trecu granița și se îndreptă spre Europa apuseană. În fața trupelor fu citită chemarea feldmareșalului Kutuzov, care intitula pe soldatul rus salvator al Patriei și îl chema „să desăvârșească înfrângerea inamicului, pe propriul lui teritoriu“.

Acțiunea armatei ruse a lui Kutuzov în 1813 se desfășură ca un lanț de neconținute victorii. Königsbergul fu luat cu asalt, Varșovia capitulă. Sub loviturile cazacilor ruși căzu

Danzig-ul, fură ocupate Posnan, Kaliș, Thorn. Armatele ruse trecură în Silezia, cuceriră Berlinul și Leipzigul.

Armata lui Kutuzov aducea popoarelor Europei libertatea. Dar marele conducător de oaste își trăia ultimile zile ale vieții sale. El își dădu sfârșitul la Bunzla'u, în ziua de 16 (28) Aprilie 1813.

* * *

Țara Sovietică comemorează, 200 de ani dela nașterea lui Mihail Illarionovici Kutuzov, unul dintre cei mai mari și mai talentați fii ai poporului rus, în momentul când s'a încheiat victorios Marele Războiu de apărare a Patriei împotriva Germaniei hitleriste, la Apus, și războiul împotriva imperialiștilor japonezi, la Răsărit.

Poporul nostru păstrează cu sfințenie memoria marelui conducător de oaste rus M. I. Kutuzov.

În zilele grele ale anului 1941, tovarășul Stalin a spus:

„Insufletească-vă în acest războiu chipurile pline de bărbăție ale marilor noștri strămoși: Alexandru Nevski, Dimitri Donskoi, Kuzma

Minin, Dimitri Pojarski, Alexandru Suvorov, Mihail Kutuzov“.

La 29 Iulie 1942, Prezidiumul Sovietului Suprem al U.R.S.S. a instituit ordinul Kutuzov cu care sunt decorați comandanții Armatei Roșii, ale căror planuri de operațiuni, bine întocmite și cu succes aduse la îndeplinire, vor fi cășunat inamicului grele înfrângeri, păstrând în acelaș timp trupelor noastre capacitatea de luptă. Cu ordinul Kutuzov au fost decorați numeroși glorioși șefi militari ai Armatei Roșii.

Armata Roșie a moștenit cele mai bune tradiții ale artei militare ruse, printre fondatorii căreia a fost Kutuzov.

În Marele Războiu de apărare a Patriei, Armata Roșie a dat dovadă de cel mai înalt eroism și de neîntrecută măiestrie militară. Arta militară sovietică, fondată pe profunda cunoaștere a legilor războiului, a dus la victorii cum n'a mai cunoscut istoria.

Niciodată în istoria Patriei noastre, armata și conducătorii ei nu s'au aflat în fața unor probleme atât de complexe și de dificile ca în cursul Marelui Războiu de apărare a Patriei din anii 1941—1945. Sub conducerea

genialului conducător de oaste, Generalisimul Uniunii Sovietice, tov. Stalin, biruind cele mai mari greutăți, Armata Roșie a rezolvat cu succes aceste probleme, și a zdrobit un dușman extrem de puternic — Germania fascistă și aliații ei. În bătălii gigantice și campanii - fără seamăn, Armata Roșie a apărat onoarea, libertatea și independența Patriei noastre, și a ridicat gloria spadei ruse la o înălțime fără precedent.

